

“El temps, aquest gran escultor”

Marguerite Yourcenar

Excel·lentíssim Sr. Alcalde, Il·lustríssima Sra. Marta Moreta, Diputada del Parlament de Catalunya, Sres. Regidores i Srs. Regidors, Autoritats de la comarca, familiars, amistats, pregoners i pregoneres que m’heu precedit i, en definitiva, coneguts tots:

Bon captard a tothom i moltes gràcies Sr. Alcalde per l’honor que m’ha fet en nomenar-me pregonera d’enguany. Em sento honorada de poder llegir aquest pregó en motiu de la Festa Major de Manlleu, població on vaig néixer, on he viscut gran part de la meua vida i a la que retorno sempre, tot fent realitat el vers de la manlleuenc Josefa Contijoch.

*“Per tu retorno d’un exili vell
com si tornes d’enlloc
i ahora et sé terra natal,
antiga claror meua”*

Raimon en l’emotiva cançó que té per títol: *Jo vinc d’un silenci diu:*

*“Jo vinc d’un silenci
que no és resignat,
d’on comença l’horta
i acaba el secà,
d’esforç i blasfèmia
perquè tot va mal:
qui perd els orígens
perd identitat”*

“ Qui perd els orígens perd identitat”

Aquesta és la idea que inspira i que dona sentit al pregó d’enguany.

Portem a sobre l’herència genètica. Diuen que en el nostre rostre hi ha els trets de tots els avantpassats, però no tot ho diu la genètica ja que en el patrimoni natural, material i immaterial **TAMBÉ** hi batega la nostra identitat.

Segons la UNESCO, “*el patrimoni és el llegat que ens arriba del passat, és allò que vivim en el present i el que trametem a les generacions futures*”.

Patrimoni és doncs un poble, una ciutat, un territori, però sobretot les dones i homes que hi han viscut i hi viuen i que li donen vida.

Patrimoni són doncs els senyals amb els quals ens identifiquem i ens en considerem part intrínseca.

Manlleu que, com tots sabeu, és una ciutat mil·lenària que ve d'altres presents, està construïda sobre arrels sòlides i posseeix un important i valuós Patrimoni en el sentit més ampli del terme. Hem de conscienciar-nos que ens cal preservar-lo per gaudir-lo avui i llegar-lo al demà.

Personalment, sóc conscient del llegat que, com pluja menuda i persistent, vaig rebre del meu pare que era un manlleuenc militant i que, des de petita, em va ensenyar a estimar, entendre i valorar tot allò que Manlleu era i que venia de lluny.

Fidel a la família paterna i lleial a la ciutat on vaig néixer, vull també cedir aquest testimoni, carregat de valors i de riquesa, al futur. Al meu futur.

Sovint penso que donem poc valor a la paraula. Les paraules són poderoses i, per això són transformadores. Poden matar i poden curar i la paraula escrita és encara molt més potent. Per això, he escollit la paraula escrita per “*passar el relleu, per passar la torxa*” i ho he fet en forma de carta. Una carta dirigida a **Carla Pratdesaba Puntí** que diu així:

Estimada Carla, reneboda meva:

Només tens dos anys i poc més. Nascuda a Barcelona, on vius i creixes sana, estimada i feliç.

Quan et miro, sovint em pregunto si mai trepitjaràs Manlleu. Personalment no tinc massa capacitat d'anticipació i moltes situacions m'han agafat amb el pas canviat, però en aquesta ocasió em curo en salut i et preparo un quadern de bitàcora, una guia, una mena de joc de pistes. Tu només has d'anar-les seguint.

Potser, quan tinguis aquesta carta a les mans i et disposis a llegir-la, et preguntaràs a què treu cap aquest manual. La resposta és senzilla i, al meu entendre, essencial: Manlleu és la ciutat d'on prové la teva família materna. Són les teves arrels, és part doncs de la teva irrenunciable identitat. Tu encara no ho saps, però portes aquesta ciutat en els teus gens.

Va som-hi, iniciem el viatge.....!!!!

Disposaràs de diversos camins per arribar a Manlleu. Tu, tria l'antiga carretera, la que ens uneix amb Vic i una recta de 8Km t'hi portarà. Arribaràs al pont de Can

Molas i travessaràs un riu. El nostre riu, **el teu riu**, el riu Ter. Aquesta artèria és la que explica la fesomia i el caràcter de Manlleu.

El Ter és riu peculiar, perquè a l'alçada de La Gleva, de cop, fa un angle recte i es dirigeix cap a Manlleu i quan hi arriba, el Ter ja s'ha fet gran. El riu travessa gairebé tot el terme de la ciutat, des de Ponent a Llevant en una majestuosa i impressionant recta. I, sense cap dubte, és aquesta façana fluvial el patrimoni natural més significatiu que tenim.

Els manlleuencs *mirem a Te*, com deien la gent d'abans, perquè el riu ha estat vida, però també ha estat preocupació i mort. I quan alcem la mirada, contemplem els braços de l'aspre Montseny i l'entranyable perfil del Collsacabra, amb l'ermita de Cabrera. Montseny, Collsacabra i Ter ens diuen que som a casa.

Segurament que et cridarà l'atenció el pont. Un pont vell, sí. Del segle XV que tossut persisteix veient passar el temps, afrontant reformes i aguantant altes densitats de trànsit. Vull pensar que quan tu iniciïs aquest recorregut els polítics ja s'hauran posat d'acord, disposaran dels recursos necessaris i que, per tant ja hi haurà un altre pont: més modern, més elegant, més de disseny, però el pont per excel·lència sempre serà el de Can Molas.

Des d'aquí, t'has de dirigir cap a Dalt Vila. Segur que estarà ben senyalitzat.

Et trobaràs amb l'església dedicada a Santa Maria rodejada de carrerons i placetes: Plaça Trias, carrer del Comte, Tras lo Mur.

Aquí tens el nucli antic d'origen medieval, nascut a principis del segle X, quan el bisbe de Vic va consagrar l'església que havia reconstruït el veguer Fedanci. Es considera que per aquestes dates, començà el procés de formació de Manlleu, construint cases vora l'església.

Al segle XI es va bastir un petit monestir romànic al costat de l'església on vivien uns pocs monjos sota la regla de Sant Agustí. Aquest monestir va créixer al llarg dels segles XIII i XIV. Després, entrà en decadència. El temple, tal com el veus avui, va ser construït el segle XVIII i reconstruït, després de la guerra civil,

Recorda't d'entrar a l'església i contemplar la pintura de la cúpula sobre l'Altar Major i els vitralls. Ambdós són del segle passat.

Ah!!!! puja al campanar. És molt original i hi ha una part que està feta de còdols de riu, tot seguint l'antiga tradició dels pobles que toquen al Ter. I el coronament metàl·lic també és ben peculiar.

Des de dalt veuràs una vista preciosa i, si fa bon dia, et faràs una idea clara del que és la Plana de Vic, la també **TEVA** Plana de Vic, i dels turons testimoni que l'envolten i l'abracen, com si la volguessin protegir.

Abans de deixar el casc antic, ves cap a la plaça de Dalt Vila, aquí mateix!

Presideix la Plaça una casa molt senyorial. Can Puget. Els Puget eren una família d'industrials manlleuencs. La casa és de grans dimensions amb un estil propi de les mansions de finals del segle XIX. Aquesta mansió és un dels nombrosos símbols del poder i status econòmic d'aquells industrials.

I ara... espavila i.....escales avall... cap a Baix Vila

A la plaça de Baix Vila trobaràs un relleu dedicat a Fra Bernadí. Aquest personatge, no massa conegut, que dona nom a la plaça, era de Manlleu. La seva presència ens vol recordar la intervenció de Bernadí en l'important conflicte entre Espanya i Catalunya conegut amb el nom dels Segadors. L'any 1640, el religiós va fer popular la dita manlleuena "*en un mal pas, enviar-hi un frare*". Ell parlava de la difícil tasca de protestar a Madrid per les males maneres que l'exèrcit espanyol tenia amb Catalunya.

Travessa la Plaça i ves a trobar-te amb el riu que segons Josep Pla "*ha estat un dels rius més treballadors de Catalunya*".

Paral·lel al riu, hi veuràs un altre camí d'aigua. És el canal. El canal industrial que neix a tocar de la Font de la Teula i del pont del tren. Aquest pont fou dissenyat per Gustave Eiffel... Sí, sí, el de la Torre Eiffel de París... poca bromà!!!

No es tracta pas d'un canal qualsevol, ell és la peça clau que explica el desenvolupament industrial del segle XIX i, de fet, explica també el futur de la ciutat. Construït l'any 1848, té una llargada de 2km. És el més genuí i alhora el més complex de la industrialització catalana. Es tracta d'una obra d'enginyeria de gran valor.

Un riu, un canal, molta empenta, molta suor i hores de treball varen fer de Manlleu, a partir de mitjans del XIX, un centre industrial. Fàbriques a les vores del riu... Xemeneies retallant el cel. Salts d'aigua. Màquines de vapor. Fressa de màquines de filar i de teixir. Turbines. Sirenes que marquen el ritme de la vida diària. Indústria tèxtil. Progrés?

Sí. La indústria a les vores del Ter va significar una important embranzida econòmica i, de la mateixa manera que Catalunya era considerada la fàbrica d'Espanya, "*Manlleu era la capital industrial d'Osona*". Però tot té cara i creu i el

procés industrial va tenir un cost molt alt, especialment des del punt de vista social i ecològic.

En aquestes fàbriques també hi varen néixer les organitzacions obreres que reivindicaven millores en les seves condicions de treball.....I avui, nosaltres som dignes hereus de totes aquelles i aquells que defensaren que el progrés econòmic havia d'anar del braç del progrés social, que no estaven disposats a acceptar que els beneficis del progrés només arribessin a una minoria.

Dirigeix-te ara cap al passeig de sant Joan, has d'estar “ al tanto” o passaràs de llarg....

Des de l'exterior, només una simple placa i una senzilla porta recorda la Societat coral “ el Progrés”. Va ser una de les primeres associacions de la conca del Ter. Es tractava d'una associació petita i la seva sort va anar a remolc dels anants i vinents polítics respecte les organitzacions obreres.

Les paraules d'Albareda l'expliquen perfectament .....“ *La societat manlleuena “ El Progrés” va néixer com a centre d'instrucció i d'esplai per als treballadors. Entre les activitats de lleure s'hi practicava tota mena d'amenitats a l'aixopluc del cafè-teatre, el que esdevingué molt popular amb el nom d'El Coro”*

No era l'única associació. La vida associativa a Manlleu ha estat sempre molt rica. T'anoto alguns noms perquè te n'adonis: l' Associació Catalanista Rafel de Casanova, el Centre Ocellaire, el Foment Mercantil i Industrial....

Després d'aquesta passejada, retorna a la plaça Fra Bernadí per iniciar un altre recorregut. Ets a tocar, de la Plaça!

El creixement de la població lligat al desenvolupament industrial va transformar Manlleu. A finals del segle XIX es va construir la Plaça que ara observes. Eren terrenys de conreu que les aigües sobrees de la Font de la Mare de Déu havien convertit en regadius. Símbol de tot aquest creixement, la nova Plaça va desplaçar el centre de la Vila, arrencant-lo del lloc on estava arrelat: Dalt Vila. El segle XX va convertir la nova Plaça en el cor de la ciutat i encara avui és així.

S'obriren nous carrers, que anaren connectant els ja existents i bastint mica en mica el teixit urbà. S'eixamplà el pont, s'instal·là l'enllumenat públic. S'inaugurà la línia del ferrocarril. Es va estrenar l'Hospital de Sant Jaume i noves vies de comunicació, aprofitant els camins antics, ens van anar unint amb les poblacions veïnes. Els cognoms Puget, Sanglas, Rifà, Almeda i més tard Roqué i Gorchs foren els que dirigiren aquest desenvolupament.

Sortint de la plaça, cal que vagis cap el carrer de “Sant Domingu”. Un carrer rellevant, a l’hora de parlar de patrimoni industrial.

Tu, en català d’escola barcelonina, en diràs carrer Sant Domènec, però els que tenim uns anyets en diem “ carrer de Sant Domingu”.

Aquest carrer és paral·lel al canal i al riu i en deien *el carrer dels fabricants*, perquè hi vivien els propietaris de les fàbriques tèxtils que poblaven les voreres del riu. La majoria d’ells van marxar cap a Barcelona a principis del segle XX degut als conflictes obrers i varen destinar aquests habitatges al lloguer.

Quan el transitis, fixa’t en les cases de la banda de baix. Són, en paraules del manlleuenc i arquitecte Miquel Surinyach, “*els palauets de la industrialització*”, on vivien els fabricants.....Les façanes són austeres, pròpies de l’època. Els interiors espaiosos i senyorials i, pel darrere, mirant al sud, tenen amples i assolellades galeries i preciosos jardins noucentistes que gairebé arriben al canal.

Vull creure que una façana et cridarà l’atenció. És de color ocre amb esgrafiats i decorada amb un gran mosaic que representa Sant Martí. Té balcons i un portal decorat amb ferro forjat. Potser sentiràs certa emoció, quelcom profund et ressonarà.

Atura-t’hi una mica i escolta què et diuen les pedres.

. Aquí hi habiten els meus records.

. Aquí l’atzar va voler que jo hi veiés la primera llum i el teu avi Pere, també.

. Aquí hi perdura el record entranyable dels meus pares, dels meus germans i d’altres familiars.

. Aquí hi ressona el riure i l’alegria de les meves trapelleries de nena amb la Dolors, la M. Carme i la Ramoneta de Can Nando ...els nens de Can Mas i els de Can Ferrer.

. Aquí encara hi sona la música dels “ guateques” i les veus de les meves amistats d’adolescent. Amistats fetes de bon veïnatge, teixides dia a dia amb petites coses i amb importants descobertes vitals. Amistats que, afortunadament, ni el temps ni l’espai han esborrat.

. Aquí, bonica Carla, hi ha una part de la teva història familiar.

Diu Espriu que tothom té “*el seu paradís perdut.*” Ja te n'has adonat... el meu paradís perdut té un nom: “carrer de “Sant Dmingu. Manlleu”.

Vingaa, Charlie continua la descoberta..... Segueix les pistes, encara t'esperen sorpreses... perquè les pedres són com les persones: també guarden secrets.....

Puja el carrer del Pont per la banda dreta i a prop de les Tres Creus

Hi destaca una façana de línies rectes i d'inspiració neoclàssica. Es tracta del Teatre Centre que s'inaugurà per Nadal de 1897 amb una representació dels pastorets. El naixement d'aquesta entitat de nom “Joventut Catòlica” s'explica pel desig dels seus iniciadors de tenir cura dels valors religiosos en un moment històric delicat.

A banda de nombroses activitats, el Centre va tenir una activitat senyera: el teatre.

En aquest edifici que veus tancat, molts manlleuencs, a dalt l'escenari o a baix al públic, hi hem passat hores memorables i d'aquí n'han sortit importants actors i/o directors de l'actualitat .

Com en el cas del pont, desitjo que les administracions implicades compleixin la seva paraula , s'obrin altra vegada les portes i “el Centru” pugui continuar sent, entre moltes altres coses, allò que també era i és un senyal de la seva identitat: pugui ser Fidel a les taules.

Altres institucions han estat i estan compromeses en el progrés educatiu i cultural de Manlleu, El Carme i la Salle, que vénen de lluny, el Puig-Agut, Casals-Gràcia El Pompeu Fabra, Quatre Vents, l'Institut Antoni Pous, la Secció del Ter i les escoles bressol. A tots ells els porto al cor. Ja saps que he dedicat quasi 40 anys a les aules i sé de l'exigència que comporta, però també en conec les satisfaccions.

Des d'aquí una salutació especial a les meves companyes i companys dedicats a la docència.

Segurament que desconeixes que m'encanta caminar pels afores de Manlleu, tot seguint les cases de pagès. T'explico alguns recorreguts: del carrer de Sant Dmingu a l'horta de Can Sanglas i la Devesa i cara amunt cap el serrat del Vicenç, on hi ha la casa del Duran. Del Duran, cap a la Cavalleria i des allà a Llafrenca. que és el límit del terme de Manlleu.

Després, cap a Tramuntana, el Verdaguer amb els seus famosos pins i a la Coromina, casa de vella nissaga que va donar nom al primer polígon industrial de la població.

De la Coromina a la fortificació de Bellfort i cap el Perer. I amunt, cap al turó del Puig-Agut on hi ha el Santuari i la casa pairal. Lourdes és un dels observatoris del nostre municipi, ubicat en el punt més alt. Des d'allà es divisa el pla de Manlleu i les muntanyes i turons que ens envolten. Baixant, et trobes amb Diumeres i d'aquí cap a l'ermita de Sant Jaume. Més avall, Maians, Camporat, cal Batlle, el Serralló, el Mas i fins arribar a Ca l'Andreu del mas Roca. A Ponent, Corcó, el Benet, el Poquí, la Moreta, el Falgàs; i, a l'altra banda del pont la Caseta, el Molinot, el Fugurull, Puigrodon i la Rierola.

Segurament que, t'hauràs adonat que aquesta ciutat, que té molt a veure amb tu, posseeix :

. Senyals d'identitat. Arrels del tot inclusives, barrejades amb un profund sentit de catalanitat.

. Un tarannà progressista, i per això continuem reivindicant el desenvolupament, però ara el volem i el necessitem sostenible perquè el futur, i som una ciutat de futur, passa per la preservació i la cura del territori, pel repartiment equilibrat de la riquesa i per la sostenibilitat.

. Una sòlida tradició cultural i un gran patrimoni. No hem d'oblidar que totes i tots i, no només les administracions, tenim la responsabilitat de llegar-lo a les futures generacions perquè :

*"La ciutat és el meu esforç i el vostre esforç
és la meua veu i la vostra veu
és la meua petita mort i la vostra petita mort.
(...) La ciutat ets tu, tu i tu
i tot d'altra gent*

Carla!!! ets osonenca per tots cantons i espero que els teus ulls es vagin acostumant als bells paisatges de casa nostra que és casa teva.

I..., fins aquí. La primera entrega està llesta. Has vist el més essencial, però això no és tot. Hauràs d'esperar una altra ocasió.

T'anticipe breument la propera carta. Allà et parlaré d'arqueologia i dels molins Miarons i Muntada; de la importància dels barris de Gràcia i de l'Erm, de les onades migratòries. Dels Patronats, de la Cooperativa i de la tasca valuosíssima

en la protecció de la invalidesa i la vellesa i, de la recent i tristament desapareguda, Caixa de Manlleu i, també et parlaré de la nova Biblioteca.

T'explicaré què és la Festa dels Tonis i el ball del ciri i procuraré seduir-te amb la màgia del foc i la llum del serpent de Manlleu. Segur que t'encantarà.

I també et parlaré de dones i homes, de tots els àmbits, que han deixat la seva empremta a la ciutat i que són nombrosos: escriptors, escultors com Viladomat, dibuixants, pintors, músics, fotògrafs, mestres d'obra.....

Ja veus, noia... t'espera feina. Vinga, no et queixis.....!!!Presidenta de la República Independent de la família... t'envio una abraçada llarga i ampla i ens veiem aviat.

La teva tia que t'estima,

M. Mercè Puntí

PD: Et deixo un arxiu d'imatges i sons. T'estalvio "la dèria" de fer fotografies i així podràs gaudir del que veus amb tranquil·litat.

(Vídeo 2'41")

Pregó vol dir crida, esbombar, divulgar... Aquest pregó vol esbombar la FESTA, l'ALEGRIA DE VIURE i LA PLENITUD de l'estiu ja que la Festa de Maria Assumpta representa el zenit de l'estiu. Nombroses dites populars ens recorden que l'estiu aquests dies " fa el cim"

I finalment,

Manlleuenques, manlleuencs i osonencs tots,

. Us crido a la Festa. La Festa Major *estava fabricada per a ser compartida* "deia Francesc Pujol. A la Festa Major tothom hi és convocat.

. Us crido a compartir l'alegria de viure amb la vostra gent i amb els altres

. Us crido a celebrar un estiu més en la seva plenitud a mitjans d'agost

I, en definitiva, us crido a ser felices i feliços i a estendre aquesta felicitat arreu!!!!

Moltes gràcies a tothom per haver vingut i haver-me escoltat. Gràcies especialment, a les amistats, que heu interromput les vostres vacances, i heu vingut aquest vespre a acompanyar-me.

No puc acabar, sense donar les gràcies a Carles Garcia i Pere Casas del Museu del Ter per les fotos que m'han cedit; a Joan Arimany per la música, a Dies d'agost pel vídeo, a Xavier Valls, pel treball fotogràfic; a Mares Món per l'excel·lent decoració i a l'àrea de Cultura de l'Ajuntament, de manera especial a l'Esther Molina i a Facund Pérez amics que venen de lluny.

Us desitjo una “ grandíssima” Festa Major !!!

Manlleu, 12 d'agost de 2016